

Bantrafik 2011 Beskrivning av statistiken

Bantrafik 2011 Beskrivning av
statistiken

Trafikanalys

Adress: Sveavägen 90

113 59 Stockholm

Telefon: 010 414 42 00

Fax: 010 414 42 10

E-post: trafikanalys@trafa.se

Webbadress: www.trafa.se

Ansvarig utgivare: Brita Saxton

Publiceringsdatum: 2012-10-25

Bantrafik 2011

Beskrivning av statistiken

I denna beskrivning redovisas först administrativa och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten.

Innehåll

Bantrafik	1
A Allmänna uppgifter	5
A.1 Ämnesområde	5
A.2 Statistikområde	5
A.3 SOS-klassificering	5
A.4 Statistikansvarig.....	5
A.5 Statistikproducent	5
A.6 Uppgiftsskyldighet.....	5
A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.....	6
A.8 Gallringsföreskrifter.....	6
A.9 EU-reglering.....	6
A.10 Syfte och historik	6
A.11 Statistikanvändning.....	7
A.12 Uppläggning och genomförande.....	7
A.13 Internationell rapportering	8
A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar	8
B Kvalitetsdeklaration	9
B.0 Inledning	9
B.1 Statistikens innehåll	9
Statistiska målstorheter.....	9
<i>Objekt och population</i>	9
<i>Variabler</i>	9
<i>Statistiska mått</i>	10
<i>Redovisningsgrupper</i>	10
<i>Referenstider</i>	10
Fullständighet	10
B.2 Tillförlitlighet.....	10
Tillförlitlighet totalt	10
Osäkerhetskällor.....	11
<i>Urval</i>	11
<i>Ramtäckning</i>	11
<i>Mätning</i>	11

	<i>Svarsbortfall</i>	12
	<i>Bearbetning</i>	12
	<i>Modellantaganden</i>	12
	Redovisning av osäkerhetsmått.....	12
B.3	Aktualitet.....	12
	Frekvens.....	12
	Framställningstid.....	12
	Punktlighet.....	12
B.4	Jämförbarhet och sam användbarhet.....	13
	Jämförbarhet över tiden.....	13
	Jämförbarhet mellan grupper.....	13
	Sam användbarhet med annan statistik.....	13
B.5	Tillgänglighet och förståelighet.....	13
	Spridningsformer.....	13
	Presentation.....	14
	Dokumentation.....	14
	Tillgång till primärmaterial.....	14
	Upplysningstjänster.....	14

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Transporter och kommunikationer

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Bantrafik

A.3 SOS-klassificering

Tillhör SOS: Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet: Trafikanalys
Postadress: Sveavägen 90, 113 59 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 90, 113 59 Stockholm
Kontaktperson: Jan Östlund
Telefon: 010-414 42 24
Telefax: 010-414 42 20
E-post: fornamn.efternamn@trafa.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet: Trafikverket
Postadress: Box 538, 651 12 Karlstad
Besöksadress: Köpmannagatan 2 A-B, 651 12 Karlstad
Kontaktperson: Lars Sjöberg
Telefon: 010-123 31 10
Telefax:
E-post: statistical.service@trafikverket.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99), förordningen om den officiella statistiken (SFS 2001:100) och Trafikanalys föreskrifter (TRAFAFS 2012:3).

Uppgifter hämtas från:

- företag som bedriver järnvägs-, spårvägs- och tunnelbanetrafik eller angränsande verksamhet
- länstrafikhuvudmän
- infrastrukturförvaltare
- logistikföretag inom godstransportsektorn

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). På statistikområdet finns särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

I enlighet med EU-förordningen kommer avidentifierade uppgifter att överföras till EU:s statistiska databaser. Uppgifter som lämnas till EU är sekretesskyddade enligt EU-förordning EG nr 223/2009.

A.8 Gallringsföreskrifter

Trafikanalys, och tidigare SIKA, har i egenskap av statistikansvarig myndighet arkivansvar för undersökningen sedan 1 juli 1994.

A.9 EU-reglering

Statistiken om järnvägar regleras enligt EU-förordning EG nr 91/2003 om järnvägstransportstatistik, som trädde i kraft den 16 december 2002 samt EU-förordning EG nr 1192/2003 om ändring av EG 91/2003. Därefter har förordningen kompletterats med EG 332/2007 om tekniska anvisningar för överföring av järnvägstransportstatistik och EG 105/2007 om ändring av EG 1059/2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter (NUTS).

Statistiken om spårvägar och tunnelbana är inte EU-reglerad.

A.10 Syfte och historik

Statistiken redovisar utrikes och inrikes järnvägs- spårvägs- och tunnelbanetrafik, transporter, fordon, infrastruktur med mera och utvecklingen över tid. Syftet är att ge underlag för analyser av problem, åtgärder och effekter.

Den officiella statistiken om järnvägar har utkommit sedan 1862. Spårväg och tunnelbana infördes i den officiella statistiken först 2000.

Serien *Statens järnvägstrafik* omfattade åren 1862–1910. Trots namnet ingick under många år även enskilda järnvägar i de fylliga årsrapporterna. Åren 1878–1910 delades materialet upp så att enskilda järnvägar ingick i en separat del

med undertiteln *Allmän svensk järnvägstrafik* med både statliga och enskilda järnvägar.

År 1911 separerades statistiken i två helt skilda serier med titlarna *Statens järnvägar* och *Allmän järnvägsstatistik*. Dessa utkom därefter till 1952.

År 1953 lades båda serierna samman i *Sveriges Järnvägar* som därefter utkom alla år till 1999 med statistik över statliga och enskilda järnvägar.

År 2000 förändrades förutsättningarna för framställning av statistik över järnvägssektorn. De omedelbara förändringarna var att Statens järnvägar upphörde som statligt affärsverk vid ingången av 2001 och trafikverksamheten övergick i de två aktiebolagen SJ AB och Green Cargo AB. Det medförde att det inte längre var juridiskt tillåtet att särredovisa enskilda järnvägsföretag enligt tidigare mönster. *Sveriges Järnvägar* omarbetades utifrån dessa förutsättningar och det beslutades att rapporten även skulle omfatta spårvägs- och tunnelbanetrafik. Titeln ändrades då till *Bantrafik*.

Fram till och med 1992 års utgåva av *Sveriges Järnvägar* ansvarade Statens Järnvägar (SJ) för den officiella järnvägsstatistiken. Detta ansvar övergick från och med 1993 års utgåva till SIKA och från och med 2009 års utgåva till Trafikanalys.

A.11 Statistikanvändning

Statistiken används både för att få en bild av utvecklingen inom järnvägssektorn och för att göra jämförelser med andra trafikslag.

Användarna är bland annat Trafikanalys, Trafikverket, transportnäringens branschorganisationer, departement och myndigheter, järnvägsföretag, media och allmänheten.

A.12 Uppläggnings och genomförande

Undersökningen är en totalundersökning. Trafikanalys samlar, med hjälp av Trafikverket, på årsbasis in data från tågoperatörer, länstrafikhuvudmän, infrastrukturförvaltare och andra företag knutna till sektorns verksamhet. Antalet uppgiftslämnare var år 2011 strax över 50.

Först fastställs populationen för det aktuella året. Underlag till detta fås dels från Trafikanalys och Trafikverkets omvärldsbevakning, dels genom underhandskontakter med marknadens aktörer. Därefter tas individanpassade frågeformulär fram och skickas ut.

I takt med att besvarade frågeformulär kommer in kvalitetskontrolleras uppgifterna. Detta sker genom rimlighetsanalyser per uppgiftslämnare och tåg-system. Därefter sammanställs allt underlag till totalsiffror för riket. Därefter görs samma kontroll återigen kompletterat med omvärldsjämförelser. Med omvärldsjämförelser avses avstämningar med andra branscher. Större eller icke

förväntade förändringar av godstransporterna inom en bransch måste gå att förklara med förändringar inom den näringen för att vara acceptabla. Efter avslutad kontroll fastställs siffrorna för aktuellt år.

A.13 Internationell rapportering

Rapportering genomförs till Eurostat i enlighet med kommissionens förordning (EG) nr 91/2003 samt förordning nr 1192/2003.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Den nya kollektivtrafiklagen (2010:1065) som trädde i kraft den 1 januari 2012 påverkar undersökningen på olika sätt. Det här är den sista årsrapporten som avser tiden endast under den tidigare lagstiftningen. Presentationen av resor kommer att ses över. Detta mot bakgrund av dels de ändrade reglerna för tillstånd att köra regional- och fjärtrafik, dels att regionala kollektivtrafikmyndigheter ersatt de tidigare länstrafikhuvudmännen.

I årets undersökning uppstod vissa svårigheter med att samla in uppgifter från tågoperatörerna om privatägda järnvägsvagnar, sådana vagnar som ägs av andra än tågoperatörerna. Det är troligt att problemet kommer att bestå. Det är inte praktiskt möjligt att samla in uppgifter från alla som äger vagnar. Inom Transportstyrelsen förs ett register över järnvägsvagnar enligt direktiv från EU, men registret har varit under uppbyggnad och har hittills inte kunnat ersätta insamlingen direkt från operatörerna. Trafikanalys följer arbetet med registret och det är vår förhoppning att det går att använda registret för åtminstone en del vagnuppgifter i denna undersökning från och med 2012 års data.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Detta avsnitt utgör en kvalitetsdeklaration av undersökningen. En kvalitetsdeklaration har som ambition att beskriva olika moment i undersökningen på ett sådant sätt att en användare av statistiken har möjlighet att bilda sig en uppfattning om kvaliteten.

B.1 Statistikens innehåll

Statistiska målstorheter

Statistiken ska primärt beskriva verksamheten med järnväg, spårväg och tunnelbana i Sverige. Statistiken redovisar infrastrukturens utformning, energianvändningen samt storleken på investeringar och underhåll. Vidare redovisas trafiken fördelad på person- och godstrafik och utförda transporter fördelade på person- och godstrafik vilka i sin tur är fördelade på inrikes och utrikes transporter och, vad gäller godstrafiken, varuslag. Statistiken redogör även för antal och typ av fordon som disponeras för transporterna samt energianvändningen för transporterna. Härtill redovisas vilka företag som varit aktiva och antal anställda i dessa företag fördelade på infrastrukturarbeten samt person- och godstransporter.

I rapporten presenteras helårsvärden i femårsserier samt vissa helårsvärden i historiska sammanställningar från år 1856.

Objekt och population

Objekt i undersökningen är tågoperatörer, länstrafikhuvudmän, infrastrukturförvaltare och andra företag verksamma inom järnväg, spårväg eller tunnelbana i Sverige. Företagen måste ha adress i Sverige för att omfattas av uppgiftslämnarskyldighet. Populationen är alla företag och organisationer som bedriver verksamhet eller äger infrastruktur eller fordon. Även företag som bara till viss del utför verksamhet för sektorn, men där denna verksamhet utgör en märkbar andel av helheten, tillhör populationen.

Variabler

Infrastruktur

- spårlängd och banlängd
- korsningar
- investeringar och underhåll
- energianvändning

Tågoperatörer och infrastrukturförvaltare

- antal företag
- antal anställda

Rullande materiel (fordon)

- antal fordon
- antal sitt- och sovplatser
- lastförmåga

Trafik och transporter

- trafikarbete
- transportarbete
- utbud
- godsmängd
- antal resor
- energianvändning

Statistiska mått

Det vanligaste statistiska måttet i undersökningen är antal. Personal redovisas omräknat till årsarbeten i medeltal, beräknat utifrån årets normalarbetstid.

Redovisningsgrupper

Uppgifter redovisas i följande tre huvudgrupper: järnvägar, spårvägar och tunnelbana. Undergrupper till dessa är bland annat:

- godstrafik och persontrafik
- inland och utland
- egentrafiktåg och länstrafikhuvudmannatåg
- ägandeförhållanden (när det gäller fordon)
- banarbeten, trafikledning, persontrafik och godstrafik (när det gäller personal)

Uppgifterna redovisas summerade så att enskilda företag, eller deras verksamhet, inte kan identifieras. Det är anledningen till att statistiken inte är uppdelad på till exempel län eller bansträckor.

Referenstider

Årsstatistiken följer kalenderår. De uppgifter som inte avser hela år redovisas per den 31 december varje år.

Fullständighet

Statistiken är fullständig. Eventuella bortfall ersätts med imputeringar.

B.2 Tillförlitlighet

Tillförlitlighet totalt

Den redovisade statistiken är en totalundersökning med god tillförlitlighet, vissa rapporteringsfel kan dock förekomma. Datakvaliteten beror mycket på de cirka 50 uppgiftslämnarnas möjligheter att besvara enkätfrågorna.

Osäkerhetskällor

Insamlat material rörande trafik och transporter är inte komplett. Beräkningar och i vissa fall estimeringar har genomförts för att brygga över luckor i historiskt och rapporterat material. Viss osäkerhet förekommer även i uppgifter om persontrafik.

Uppgiftslämnarnas metoder för framställande av grunddata rörande resande och personkilometer varierar. Det beror delvis på olika möjligheter för uppgiftslämnarna att registrera alla resenärer med periodkort. Det förekommer även osäkerhet om hur många resenärer som under en resa byter mellan flera tåg. En resenär kan därför i vissa fall räknas flera gånger under samma resa. Detta gäller i första hand kortväga länstrafikresor. Totalnivåerna för antalet resor bör därför betraktas med viss försiktighet, medan uppgifter rörande transportarbete inte omfattas av detta problem. Materialet är dock framställt enligt samma principer för alla rapporterade år, varför tidserierna är konsistenta och jämförbara.

Urval

Bantrafik är en totalundersökning som samlas in med svarsplikt enligt Trafikanalys föreskrifter och har ingen urvalsosäkerhet.

Ramtäckning

God täckning föreligger mellan ram- och målpopulation. Risken för undertäckning är liten, då företagen bedriver tillståndspliktig verksamhet. Undertäckning kan ändå förekomma då fordon tagits ur drift under året eller inhyrts och återlämnats under året samt av personal tillhörande företag vilka i huvudsak verksamma inom annan sektor än populationen (och som därför inte tillhör denna) men som trots detta i mindre omfattning utför arbete åt sektorn.

Övertäckning utgörs av att resenärer kan rapporteras dubbelt då de under samma resa byter tågssystem, det vill säga dels av rapportören för tågssystem 1, dels av rapportören för tågssystem 2. I det insamlade underlaget ingår uppgift om antal resenärer som byter system, dessa kan dock i vissa fall vara svåra att urskilja beroende på vilken typ av färdbevis som utfärdats för resan. Det förekommer även viss systematisk övertäckning. Exempelvis dubbelräknas alltid resor med SL:s pendeltågssystem som separata resor, om resenären under en sammanhängande resa nyttjat ett annat tågssystem i kombination med pendeltågen.

Mätning

Uppgiftsinsamlingen sker via elektroniska frågeformulär som sänds med e-post till namngivna kontaktpersoner hos samtliga identifierade objekt (främst infrastrukturförvaltare, trafikutövare och länstrafikhuvudmän) verksamma i Sverige. Formulären innehåller endast de frågor som varje uppgiftslämnare berörs av. Föregående års lämnade uppgifter är ifyllda för att underlätta för uppgiftslämnarna.

Hur varje uppgiftslämnare går till väga för att skaffa fram uppgifterna som efterfrågas och hur deras mätningar går till saknar Trafikanalys inflytande över. Vilka mätfel som kan förekomma i det ledet går därför inte att precisera.

Stort arbete läggs ned på att stödja uppgiftslämnare som har frågor om insamlingen.

Svarsbortfall

Efter påminnelser med e-post och senare med telefon brukar de allra flesta uppgifter komma in. Bortfall förekommer endast vid insamlande av uppgifter från trafikutövarna. Om företaget gjort konkurs eller på annat sätt inte går att kontakta kan det leda till att uppgifterna måste imputeras. Bortfallet avser enskilda variabler och effekten för den samlade bilden av järnvägstrafiken är försumbar.

Företag som bedriver järnvägstrafik i Sverige utan att samtidigt ha adress här, har formellt sett ingen skyldighet att lämna uppgifter i undersökningen. Dessa företag omfattas inte av svenska föreskrifter om uppgiftsskyldighet. Problemet finns även i våra grannländer, med omvända förtecken. Hittills har problemen kunnat lösas med frivillighet och i samarbete mellan grannländerna.

Bearbetning

Insamlade uppgifter genomgår granskning och i vissa fall rättning. Vissa bearbetningar av materialet kan göras om det behövs för att brygga över luckor i grundmaterialet från trafikutövarna.

Modellantaganden

Inga modellantaganden görs.

Redovisning av osäkerhetsmått

Bantrafikstatistiken redovisas utan numeriska osäkerhetsmått, såsom standardavvikelser eller konfidensintervall, eftersom det är en totalundersökning.

B.3 Aktualitet

Frekvens

Statistiken utkommer årligen och samlas i huvudsak även in årligen. De viktigaste uppgifterna om person- och godstransporter med järnväg samlas in per kvartal och publiceras kvartalsvis som preliminär officiell statistik med titeln *Järnvägstransporter*. Dessa preliminära uppgifter publiceras i denna rapport summerat till definitiva årssiffror.

Framställningstid

Framställningstiden av årsrapporten är cirka 10 månader efter årets slut.

Punktlighet

Publicering ska ske enligt publiceringsplanen, se www.trafa.se. Leverans till Eurostat ska ske enligt Europaparlamentets och rådets förordning EG 91/2003.

Tidigare har tiderna inte alltid kunnat följas, men punktligheten har de senaste åren blivit bättre.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

Jämförbarhet över tiden

Materialet är framställt enligt samma principer för alla rapporterade år, utom i den historiska översikten. Vissa rapporteringsfel kan dock förekomma. Jämförelser över längre tid påverkas av att insamlingen gjorts om mycket sedan den började i mitten av 1800-talet.

När väsentliga brott har uppstått i tidserierna markeras det med horisontella eller vertikala streck i tabellerna och en fotnot ger en närmare förklaring. Se till exempel den historiska översikten (tabell A1).

Vid användandet av den historiska översikten rekommenderas att definitionerna jämförs med motsvarande internationella. För att inte bryta tidserier som sträcker sig från 1856 har inte alla definitioner kunnat anpassas i dessa tabeller.

Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten med motsvarande statistik från andra EU- och EES-länder är god i och med att EU utfärdat förordningarna EG 91/2003 och EG 1192/2003 som utöver att anvisa vilka variabler som ska rapporteras också fastställer EU-gemensamma definitioner över dessa variabler. Statistiken är anpassad till dessa förordningar, bland annat är samtliga definitioner och principer för sammanställning av uppgifter harmoniserade med gemenskapens krav.

I tidigare undersökningar har olika varunomenklaturer använts vilka i stort gått att jämföra med NST/R men varit något mer detaljerade. Från och med undersökningsår 2008 har NST 2007 införts vilket påverkar jämförelserna på varugrupsnivå. Den nya varunomenklaturen infördes samtidigt avseende sjötrafik, bantrafik och vägtrafik.

Sam användbarhet med annan statistik

Undersökningen är nära relaterad till Trafikanalys undersökning *Järnvägs-transporter*, som innehåller de viktigaste järnvägsvariablerna och utkommer varje kvartal som preliminär officiell statistik. Stor vikt läggs vid att de två undersökningarna ska vara samstämmiga.

Definitioner av variabler har gjorts så att möjligheter till jämförelser med andra trafikslag finns. I något fall misstämmer definitionerna mellan trafikslagen, till exempel för begreppet resa.

B.5 Tillgänglighet och förståelighet

Spridningsformer

Statistiken publiceras av Trafikanalys varje år tillsammans med pressmeddelanden.

Statistiken trycktes på papper fram till och med *Bantrafik 2008*. Nu görs den enbart som elektronisk rapport i pdf-format och tabellerna i Excel-format för egen bearbetning. Samtliga tryckta rapporter torde finnas på de flesta forskningsbibliotek i Sverige. SCB:s bibliotek i Stockholm är specialbibliotek för svensk officiell statistik.

Från och med *Järnvägar 1998* finns rapporterna i elektronisk form på Trafikanalys webbplats www.trafa.se. Även detta dokument, *Beskrivning av statistiken*, finns på Trafikanalys webbplats.

De allra äldsta rapporterna är också tillgängliga på Internet, på Statistiska centralbyråns webbplats www.scb.se under rubriken *Historisk statistik*. Rapporterna från 1862–1910 finns där kopierade i pdf-format, men är också maskintolkade så det går att söka i dem.

De uppgifter som Eurostat efterfrågar enligt förordningen presenteras för varje medlemsland i Eurostats publikationer och databaser.

Presentation

Statistiken redovisas i huvudsak i form av text, diagram och tabeller. Tabellerna redovisas också i Excelformat för egen bearbetning.

Dokumentation

Detta dokument, *Beskrivning av statistiken*, uppdateras varje år. Årsrapporten innehåller en sammanfattning, *Fakta om statistiken*, och därtill ett avsnitt med definitioner av variabler.

Tillgång till primärmaterial

Primärmaterialet förvaras hos Trafikverket i deras databaser. Primärmaterialet är sekretessbelagt men kan lämnas ut för vissa väl definierade ändamål, under förutsättning att sekretessen kan bevaras. Kontakta Trafikanalys för mer information.

Upplysningstjänster

Ansvarig myndighet Trafikanalys

Kontaktperson: Jan Östlund
Telefon: 010-414 42 24
Telefax: 010-414 42 20
E-post: fornamn.efternamn@trafa.se

Producent Trafikverket

Kontaktperson: Lars Sjöberg
Telefon: 010-123 31 10
E-post: statistical.service@trafikverket.se

Trafikanalys är en kunskapsmyndighet för transportpolitiken. Vi analyserar och utvärderar föreslagna och genomförda åtgärder inom transportpolitiken. Vi ansvarar även för officiell statistik inom områdena transporter och kommunikationer. Trafikanalys bildades den 1 april 2010 och har huvudkontor i Stockholm samt kontor i Östersund.